

Verslag van een schriftelijk overleg

II Reactie van de staatssecretarissen van Financiën

Op 11 mei 2020 hebben wij u de brief 'Rectificatie brief van 28 april 2020 over Voortgangsrapportage Toeslagen' toegezonden. Naar aanleiding van deze brief en het ~~een~~ artikel in het dagblad Trouw van 11 mei 2020 "~~Belastingdienst: toch sprake van etnisch profileren~~"¹ hebben de leden van de fracties van de VVD, het CDA, D66, GroenLinks, de SP, de PvdA, de ChristenUnie en DENK enkele vragen en opmerkingen voorgelegd.

Inleiding en leeswijzer

Het is de missie van de Belastingdienst om bij te dragen aan een financieel gezond Nederland door eerlijk en zorgvuldig belasting te heffen en te innen en toeslagen uit te keren. ~~Daarnaast draagt de Belastingdienst bij aan een financieel gezonde, concurrerende en veilige Europese Unie.~~ Om deze missie te realiseren, streeft de Belastingdienst ernaar dat burgers en bedrijven uit zichzelf bereid zijn de fiscale regels na te leven, zonder dwingende of kostbare acties van de Belastingdienst. Daartoe zet de ~~B~~Belastingdienst ~~onder meer~~ breed in op het voorkomen van fouten in de aangiften en verzoeken van burgers en op dienstverlening, om het doen van aangiften gemakkelijker te maken. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de voorgevulde aangifte en de intermediairdagen. Uiteraard is toezicht achteraf noodzakelijk, om eventuele fouten te corrigeren en om naleving van de fiscale regels waar nodig af te dwingen.

Het is voor de Belastingdienst onmogelijk om alle aangiften en verzoeken achteraf handmatig ~~volledig~~ te beoordelen op juistheid. Daarom maakt de Belastingdienst op basis van de uitvoerings- en toezichtstrategie voortdurend keuzes over waar de beschikbare capaciteit op wordt ingezet. Daarbij maakt de Belastingdienst onder meer gebruik van ~~selectieregels en~~ risicomodellen ~~en selectieregels~~ om het toezicht te kunnen richten op de aangiften met de grootste kansen op mogelijke onjuistheden. Ook wordt gebruik gemaakt van data-analyses en ~~systemen waarin informatieoverzichten staan (de zogenoemde dashboards).~~ Daarnaast kunnen medewerkers in ~~specifieke toezichtzaken voorkomende gevallen~~ gebruik maken van lijsten en applicaties (zoals query's en lokale applicaties). Uiteraard speelt de kennis en het geoefende oog van medewerkers ook een belangrijke factor in het toezicht. Op basis van de selectie kunnen aangiften en aanvragen voor toeslagen worden geselecteerd die voor ~~persoonlijke-individuele~~ behandeling in aanmerking komen.

Tijdens de technische briefing op 2 juli jl. is aan uw Kamer een toelichting gegeven op de risicomodellen en selectieregels. In het openbare deel van de technische briefing is de werking en totstandkoming van de centrale risicomodellen en selectiemodules ~~voor burgers en bedrijven~~ nader toegelicht en in het besloten deel is specifiek ingegaan op de werking van een selectieregel voor verzoeken om voorlopige aanslagen in de inkomstenheffing. Met de technische briefing en de beantwoording van dit schriftelijke overleg, hopen wij uw Kamer een beter beeld te geven van deze complexe materie.

Een risicomodel schat de kans in op een onjuistheid van bijvoorbeeld aangiften. Die kans is gebaseerd op data en inzicht in historische patronen. Een risicomodel geeft daarmee een indicatie: een risicoscore van de mogelijke onjuistheid van een aangifte ~~en -worden daarnaast ook gebruikt in het dienstverleningsproces. Zo wordt een risicomodel ingezet, om direct bij een telefonische vraag van een burger voor een betalingsregeling, te beoordelen of een verzoek goedgekeurd kan worden of dat er nader onderzoek moet worden gedaan. Riscomodellen worden daarnaast ook gebruikt in het dienstverleningsproces. Zo wordt een risicomodel ingezet, om te beoordelen welke verzoeken om betalingsregelingen zonder handmatige beoordeling gevolgd kunnen worden. Op deze manier kan in heel veel gevallen snel zekerheid worden gegeven of de burger die verzoekt om een betalingsregeling daarvoor in aanmerking komt.~~

~~Waar risicomodellen een brede toepassing kunnen hebben, worden selectiemodules uitsluitend voor de risicosselectie van aangiften inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting gebruikt. Selectiemodules zien op een specifiek onderdeel van een belastingmiddel (bijvoorbeeld 'voorlopige aanslagen inkomstenheffing'), ~~wegen alle aangiften~~ en zijn opgebouwd uit verschillende selectieregels. Selectieregels kunnen worden gebruikt voor een vergelijking van gegevens, zoals loongegevens of hypotheekrente, of een vergelijking met een parameter ~~of normbedrag. Het risicomodel voor de aangiften~~ Riscomodellen en de selectieregels vullen elkaar aan. Het risicomodel~~

Met opmerkingen ☐ (1): Is idd onderdeel van de missie, maar hier minder relevant.

¹ Trouw, 11 mei 2020, 'Belastingdienst: toch sprake van etnisch profileren' Zie: <https://www.trouw.nl/economie/belastingdienst-erkent-toch-sprake-van-etnisch-profileren~b91d1a45/>

heeft opmaak toegepast: Lettertype: 7 pt

1 geeft aan dat zich een zekere mate van risico voordoet in een aangifte, de selectieregel geeft aan
2 welke risico dat kan zijn in de betreffende aangifte.

3
4 Om zijn wettelijke taken uit te kunnen voeren, heeft de Belastingdienst de beschikking over veel
5 gegevens van burgers en bedrijven. Wij willen vooropstellen dat het belangrijk is dat zorgvuldig
6 wordt omgegaan met deze (persoons)gegevens, waaronder informatie over nationaliteiten van
7 burgers. Het enkele feit dat iemand een andere dan de Nederlandse nationaliteit heeft mag geen
8 reden zijn om iemand anders te behandelen, tenzij daarvoor een legitiem doel bestaat en er een
9 voldoende solide (en sinds 1 januari 2020 expliciete) wettelijke basis aanwezig is.

10
11 De basis voor het toezicht door de Belastingdienst moet op orde zijn. Zoals in de brief van 10 juli
12 2020 over het onderzoek met betrekking tot de Fraude Signalering Voorziening FSV) is aangegeven
13 hebben de gebeurtenissen van de afgelopen periode, zoals de problemen met bij de
14 kinderopvangtoeslag en de problemen met bij de FSV laten zien dat de opzet, inrichting en werking
15 van risicoselectie en vervolgens het onderzoek naar op basis van de geselecteerde signalen binnen
16 de Belastingdienst in verschillende situaties onvoldoende zijn. Er wordt in die gevallen niet voldaan
17 aan wettelijke vereisten, waaronder de AVG en de beginselen van behoorlijk bestuur. Hierom
18 hebben wij in onze brief van 10 juli 2020 over FSV maatregelen en verder onderzoek
19 aangekondigd. Uit dit verdere onderzoek kan blijken dat de Belastingdienst nog andere systemen
20 of bestanden moet schonen van nationaliteiten. Zoals toegezegd zullen wij een concept plan van
21 aanpak opstellen dat we graag met uw Kamer willen bespreken. Dit plan van aanpak verwachten
22 wij nog in het reces met uw Kamer te delen.

23
24
25 In de beantwoording van dit SO wordt specifiek ingegaan op het gebruik van (tweede) nationaliteit
26 in de verschillende systemen van de Belastingdienst. Het gebruik van (tweede) nationaliteit heeft
27 raakvlakken met de in de FSV-brief aangekondigde maatregelen en het onderzoek van de Autoriteit
28 Persoonsgegevens naar de mogelijke onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens, waaronder
29 nationaliteit. In sommige antwoorden wordt om die reden ook naar die trajecten verwezen, om de
30 samenhang zoveel mogelijk te borgen.

31
32 Het gebruik van nationaliteit is juridisch gezien onder bepaalde omstandigheden wel toegestaan en
33 soms ook noodzakelijk in het toezicht. Om iedere suggestie van oneigenlijk gebruik uit te sluiten,
34 heeft onze voorganger in zijn brief van 15 november 2019 aangegeven, dat nationaliteit vanaf 1
35 januari 2020 alleen gebruikt zal worden in het toezicht voor de handhavingstaak van de
36 Belastingdienst als daar een expliciete wettelijke grondslag voor bestaat. Hiermee stelt het
37 beleidskader van de Belastingdienst strengere eisen dan de Algemene Verordening
38 Gegevensbescherming (AVG) aan het gebruik van nationaliteiten. Wij ondersteunen deze
39 toezegging ten zeerste.

40
41 Ondanks eerder onderzoek daarnaar, blijkt dat nationaliteit toch nog zonder wettelijke grondslag in
42 verschillende systemen voorkomt. Dit betekent dat alle systemen, query's, lokale applicaties en
43 andere gegevensverzamelingen grondiger doorgelicht moeten worden op het gebruik van het
44 persoonsgegeven nationaliteit. Wij zullen dit betrekken bij de maatregelen en het verdere
45 onderzoek zoals aangekondigd in de brief over FSV.

46
47 Daar waar nationaliteit zonder expliciete wettelijke grondslag gebruikt wordt, moet dat stoppen.
48 Voor die situaties dat er geen expliciete grondslag is, maar het gebruik van nationaliteit wel
49 noodzakelijk is voor de uitvoering van de wettelijke taken van de Belastingdienst, zullen wij
50 wetsvoorstellen opstellen waarin de benodigde een expliciete wettelijke grondslagen worden
51 ereëengecreëerd.

52
53 Bij de beantwoording van de vragen is zoveel mogelijk de volgorde van het verslag aangehouden.
54 Daar waar vragen van de leden van de verschillende fracties over hetzelfde onderwerp gaan, zijn
55 deze samengevoegd.

56 57 **Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD**

58 Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van de VVD beantwoord en zijn
59 soortgelijke vragen van de leden van andere fracties hierbij meegenomen.

60
61 **1 en 2 (VVD), 32 (D66), 44 en 45 GL, 48, 50, 62 en 63 (SP), 43 GL, 96 en 97 DENK:**

62 *De leden van de fracties van de VVD en D66 vragen op welk moment in het proces tot*
63 *beantwoording van de persvragen is ontdekt dat er bij de Belastingdienst nog steeds selectieregels*

Met opmerkingen ☐ ((2): ☐ hierin ook de
reactie van de AP verwerken

zijn waar tweede nationaliteit was opgenomen en waarom dit niet tijdens de doorlichting in 2019 was opgemerkt. Daarbij willen de leden van de fracties van D66, GroenLinks en de SP weten waarom hierover vanuit de Belastingdienst niet eerder melding is gedaan. Ook de leden van de fracties van GroenLinks, de SP en DENK hebben vragen over het niet eerder informeren van de Kamer over de onjuiste passage in de brief van 28 april jongstleden. De leden van de fracties van de SP en GroenLinks vragen waarom het zo lang heeft geduurd voordat duidelijkheid kon worden geboden over de gerectificeerde passage uit de voortgangsrapportage Toeslagen. De leden van de fractie van de SP vragen of op 10 mei jongstleden nog extra informatie is gegeven en of het klopt dat in onze brief van 11 mei 2020 w  r extra informatie boven tafel is gekomen. Tot slot vragen de leden van Denk op welke datum de selectieregel is rechtgezet, of de Kamer een afschrift van dit besluit kan ontvangen en waarom de Kamer niet eerder over dit besluit is geïnformeerd. [UHB –]

In een motie van het lid ~~van Van~~ Weyenberg, ingediend op 4 juli 2019 werd de Belastingdienst opgeroepen, om Nederlanderschap/niet-Nederlanderschap niet meer te gebruiken als criterium in het risico-classificatiemodel voor Toeslagen.² Naar aanleiding van deze motie werd intern ook een eerste uitvraag gedaan naar het gebruik van nationaliteit in de landelijke risicomodellen en selectieregels die gebruikt worden bij de gehele van de Belastingdienst, de Douane en de FIOD. Daarbij kwam de betreffende selectieregel in de inkomstenbelasting naar voren. In augustus 2019 werd is naar aanleiding van deze uitvraag besloten om deze selectieregel waarin gebruik werd gemaakt van nationaliteit, niet op te nemen in de selectiemodule voor de inkomstenbelasting voor het belastingjaar 2020. Op dat moment is over het hoofd gezien dat de selectiemodules voorlopige aanslag inkomensheffing tot en met 2019 nog gebruikt konden worden zolang er verzoeken worden gedaan tot een voorlopige aanslag over een eerder jaardie zagen op het belastingjaar 2019 of eerder. Op basis van de toen beschikbare informatie is in de Voortgangsrapportage Toeslagen bij de brief Voortgang van de hersteloperatie Toeslagen van 28 april 2020 aangegeven dat de eerste nationaliteit in risicomodellen en selectieregels niet meer was opgenomen.³

Op 29 april 2020 ontving het Ministerie van Financiën persvragen van Trouw en RTL-Nieuws over de betreffende passage uit de Voortgangsrapportage Toeslagen.⁴ Naar aanleiding van de persvragen is nader onderzoek gedaan, waarna geconstateerd werd dat de selectieregel met het criterium nationaliteit nog onderdeel was van de selectiemodule voorlopige aanslag inkomensheffing voor het jaar 2019 en dat deze nog gebruikt kon worden tot en met 1 mei 2021. Zoals hiervoor aangegeven, was dit niet bekend op het moment van het schrijven van de betreffende voortgangsrapportage. Naar aanleiding van deze constatering dat de selectiemodule voorlopige aanslag inkomensheffing 2019 nog kon worden gebruikt, is ook nagegaan of dit ook het geval was voor selectiemodules uit eerdere jaren. Na deze constatering is de selectieregel met het criterium nationaliteit bij de eerste mogelijkheid uitgebouwd uit deze eerdere modules voor verzoeken voorlopige aanslagen. Dat was het geval bij een update van de selectiemodules op 15 mei jongstleden.

Op zaterdag 9 mei zijn enkele (verduidelijkende) vervolgvragen gesteld door RTL Nieuws en Trouw naar aanleiding van de antwoorden die op vrijdag 8 mei naar RTL Nieuws en Trouw zijn gestuurd. Op zondag 10 mei 2020 zijn deze beantwoord. Deze werkdagen hebben wij nodig geacht voor een zorgvuldige beantwoording en rectificatie. De informatie die wij in onze brief van maandag 11 mei 2020⁵ hebben opgenomen over de selectieregel van de voorlopige aangifte, komt overeen met de antwoorden die op 8 en 10 mei op de persvragen zijn gegeven. Daarnaast hebben wij in onze brief ook uiteen gezet welke stappen zijn genomen, om onterecht en onnodig gebruik van nationaliteit in de toekomst te voorkomen. Voor het uitzetten van deze stappen hebben wij een extra werkdag tussen 10 en 11 mei 2020 nodig geacht.

3 en 4 VVD, 41 GL De leden van de fractie van de VVD vragen waarom de Belastingdienst niet actief is overgegaan tot een melding bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Daarnaast vragen deze leden waarom de selectieregel van de voorlopige aanslag niet eerder alarmbellen deed afgaan, gegeven het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens. De leden van de fractie van GroenLinks vragen op welke manier de AP aan de informatie uit de Kamerbrief van 11 mei 2020 had kunnen komen [IV&D –]uppertz, voor wat betreft het onderzoek van de AP | UHB [] voor wat betreft de omstandigheden in 2019].

² Kamerstukken II, 2018-19, 31066, nr. 506.

³ Kamerstukken II, 2019-20, 31066, nr. 630, bijlage 1: Voortgangsrapportage Toeslagen, blz. 15.

⁴ Kamerstukken II, 2019-20, 31066, nr. 630, bijlage 1: Voortgangsrapportage Toeslagen.

⁵ Kamerstukken II, 2019-20, 31066, nr. 633.

1 ~~Een afschrift van onze brief van 11 mei jongstleden, over een onjuiste passage in de~~
2
3 Een afschrift van onze brief van 11 mei jongstleden, over een onjuiste passage in de
4 Voortgangsrapportage Toeslagen, is op diezelfde datum ook naar de AP verzonden. Uit de
5 onderzoekersomschrijving van de AP volgt dat er tot voor deze brief geen aanleiding bestond voor de
6 AP om aandacht te besteden aan selectieregels die niet van Toeslagen waren. Deze
7 onderzoekersomschrijving is in de onderstaande vraag opgenomen.

8
9 Voor de volledigheid merken wij nog het volgende op. De Belastingdienst beschikt over een
10 algemene wettelijke grondslag in de zin van de AVG voor het verwerken van nationaliteiten. Deze
11 is gelegen in artikel 3.1 van de Wet basisregistratie personen, artikel 37 van het besluit
12 basisregistratie personen en diverse Autorisatiebesluiten voor de Minister van Financiën ten
13 behoeve van de Belastingdienst. Deze artikelen bepalen kort gezegd dat de Belastingdienst
14 gegevens uit de Basisregistratie Persoonsgegevens mag gebruiken, voor zijn wettelijke taken zoals
15 de heffing en inning van belastingen. In zijn brief van 15 november 2019 heeft onze
16 ambtsvoorganger aangegeven dat de eerste nationaliteit vanaf 1 januari 2020 alleen nog wordt
17 verwerkt als daar een expliciete wettelijke grondslag voor is. Hiertoe is besloten naar aanleiding
18 van bevindingen bij de toeslagenaffaire. Daarmee gaat het beleidskader van de Belastingdienst
19 verder dan de voorwaarden van de AVG voor het verwerken van nationaliteiten.

20
21 **5 VVD** De leden van de fractie van de VVD vragen of de AP ook in deze zaak onderzoekt of
22 bijzondere persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt onrechtmatig zijn gebruikt. Daarnaast
23 vragen deze leden of er onderscheid is gemaakt tussen de verschillende nationaliteiten. **[IV&D -**
24

25
26 De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) onderzoekt of de Belastingdienst, vanaf in ieder geval 6
27 januari 2014 tot heden, (bijzondere) persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt mogelijk
28 onrechtmatig verwerkt. Meer specifiek richt het onderzoek zich op het verwerken van gegevens
29 omtrent de tweede nationaliteit in het Toeslagen Verstrekkingssysteem en/of in het kader van
30 controle op de toeslagen voor kinderopvang. Daarnaast onderzoekt de AP of de Belastingdienst,
31 vanaf in ieder geval juni 2016, geautomatiseerde besluitvorming en/of profilering gebaseerd op
32 bijzondere categorieën van persoonsgegevens - meer specifiek de tweede nationaliteit - mogelijk in
33 strijd met de AVG toepast of heeft toegepast in het kader van controle op de toeslagen voor
34 kinderopvang.

35
36 Overigens werd in de selectieregel voor voorlopige aanslagen inkomstenheffingen geen onderscheid
37 gemaakt tussen specifieke nationaliteiten, anders dan het onderscheid 'Nederlandse of niet-
38 Nederlandse' nationaliteit.

39
40 **PM:** ~~Alleen het verwerken van nationaliteit, AP onderzoekt mogelijk wel, het onderscheid tussen ras en etniciteit~~

41
42
43 **6 en 12 VVD** De leden van de fractie van de VVD vragen of de criteria alleen zijn gebruikt voor
44 deze selectieregel of ook voor andere selectieregels. Daarbij vragen deze leden, wanneer het
45 criterium nationaliteit daarin in deze andere selectieregels is geschrapt. Als nationaliteit niet in een
46 eerder stadium is opgenomen in andere selectieregels, vragen deze leden waarom dat niet zo is.

47 **[CD-VT -**

48
49 Bij de betreffende selectieregel ging het om een combinatie van criteria, ~~welke die~~ naar aanleiding van
50 specifieke fraudesignalen zijn opgenomen in de betreffende selectieregel. Naast criteria die onder
51 meer betrekking hadden op de ~~grote hoogte~~ van aftrekposten en loongegevens, was hierbij het criterium
52 nationaliteit opgenomen. Deze combinatie van criteria was alleen in de betreffende selectieregel
53 opgenomen. De andere criteria hebben ook los van, of in combinatie met elkaar, en al dan niet in
54 combinatie met andere criteria een rol gespeeld in andere (landelijke) selectieregels en
55 selectiemodules.

Daarnaast wordt specifiek nationaliteit wordt gebruikt in een aantal selectieregels omdat in een aantal EU-verordeningen⁶ nationaliteit een bepalend criterium is voor de toepassing van die verordeningen. Dit houdt verband met het vrije verkeer van EU-burgers op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Een burger waar de betreffende verordening op van toepassing is, is vanaf de datum waarop hij in Nederland werkt of woont als hoofdregel in Nederland verplicht verzekerd en premieplichtig voor de volksverzekeringen. In de selectieregels die zien op die verordeningen wordt de nationaliteit van die burger vergeleken met een landentabel met daarin de codes van alle EU-landen. De nationaliteit is hier alleen van belang en wordt ook uitsluitend gebruikt om te kunnen nagaan welke nationale en internationale rechtsregels van toepassing zijn.

Tot slot is er nog ook wordt nationaliteit nog gebruikt in een één selectieregel waarin nationaliteit wordt gebruikt. Deze die ziet op de toepassing van het Verdrag tussen Nederland en de Verenigde Staten van Amerika, tot het vermijden van dubbele belastingen en het voorkomen van het ontgaan van belastingen met betrekking tot belastingen naar het inkomen. Deze selectieregel ziet specifiek op werknemers met de Amerikaanse nationaliteit, of met een zogenaamde-zogenoemde 'green card', die gekozen hebben voor een partiële buitenlandse belastingplicht. Deze werknemer wordt niet voor zijn volledige (wereld)inkomen in Nederland belast. De selectieregel ondersteunt in dit kader het toezicht bij het selecteren van de aangiften, waarin eventueel nader beoordeeld moet worden of deze partiële buitenlandse belastingplicht op de juiste wijze is toegepast in de aangifte.

7 VVD, 23 CDA, 40 GL, 56 SP 81 CU, 94 DENK De leden van de fractie van de VVD vragen wat de recente ontwikkelingen en het onder de aandacht brengen van deze zaak bij de Autoriteit Persoonsgegevens betekent voor de planning van dit onderzoek. Ook de leden van de fracties van de ChristenUnie en DENK informeren naar de publicatiedatum van het onderzoek door de AP. De leden van de fractie van het CDA en de leden van de fractie van GroenLinks verzoeken de AP te bewegen het rapport over het gebruik van persoonsgegevens openbaar te maken en vragen waarom het onderzoek op zich laat wachten. De leden van de fractie van de SP vragen in aanvulling hierop of de AP toegang kan krijgen tot de systemen van de Belastingdienst ten behoeve van het onderzoek. **IV&D -**

Het is aan de AP om te bepalen wanneer het onderzoek is afgerond. Wij wachten de uitkomst met belangstelling af en verlenen uiteraard volledige medewerking. Het is niet bekend wanneer het onderzoek van de AP is afgerond. Wij achten het van belang dat de AP de tijd heeft die zij nodig acht om het onderzoek zorgvuldig uit te voeren. Wij wachten de uitkomst met belangstelling af en verlenen uiteraard volledige medewerking. Overigens heeft de voorzitter van de AP aangekondigd dat de AP het onderzoek voor de zomer verwacht af te ronden.

Daarbij realiseren wij ons dat de AP nieuwe informatie uit oogpunt van integriteit en zorgvuldigheid steeds moet onderzoeken en dat dit effect heeft voor de voortgang van het onderzoek. De Belastingdienst, waaronder Toeslagen, heeft zich steeds ingespannen om zo goed en volledig mogelijk medewerking te verlenen aan het onderzoek van de AP. De AP heeft in het kader van dit onderzoek verschillende keren informatie opgevraagd. De Belastingdienst heeft de gevraagde informatie en documenten verstrekt. Ook heeft de AP twee keer een onderzoek ter plaatse gedaan bij Belastingdienst/Toeslagen. Tijdens die onderzoeken ter plaatse heeft de AP in de systemen e.g. applicaties kunnen kijken. De onderzoekers van de AP gaven daarbij aan wat zij wilden zien. Daarnaast heeft de Belastingdienst later gevonden informatie aan de AP verstrekt.

Zoals eerder aan uw Kamer toegezegd, zullen wij (PM: waar, wanneer en wat precies?) uw Kamer informeren over de uitkomsten van het onderzoek van de AP zodra ik die ontvangen heb.

8 VVD en 98 DENK, 9 VVD, 20 CDA 27 en 28 D66 en 99 DENK, 17 en 18 CDA, 42 GroenLinks en 51 en 52 SP, 76 en 80 CU De leden van de fracties van de VVD, D66 en DENK vragen om een overzicht van de selectieregels, risicomodellen, selectiemodules en systemen van de Belastingdienst, waarin de (tweede) nationaliteit nog in is meegenomen. De leden van de fractie van D66 vragen om daarbij in te gaan op de argumenten of redenen om de (tweede) nationaliteit op te nemen en om een overzicht van alle wetten en regelingen waar nationaliteit in voorkomt. De leden van de fractie van het CDA vragen of dit overzicht ook naar de Autoriteit Persoonsgegevens gestuurd kan worden. De leden van de fracties van het CDA, GroenLinks en de SP vragen waarom het onderzoek naar het gebruik van nationaliteit door de Belastingdienst zo lastig is en waarom het

Met opmerkingen 3]: PM: FJZ gaat er vooralsnog van uit dat hier sprake is van een expliciete wettelijke basis. Dit wordt momenteel diepgaander uitgezocht.

Met opmerkingen 4]: Onderzoek AP afwachten

⁶ Verordening (EG) nr. 883/2004 en Verordening (EU) nr. 1231/2010

1 nog niet mogelijk is om een volledig beeld te geven van het gebruik van nationaliteit door de
2 Belastingdienst. Daarnaast vragen de leden van de fractie van de VVD of er in de selectiemodellen,
3 of andere systemen onderscheid is gemaakt tussen nationaliteiten. De leden van de fractie van de
4 Christenunie willen weten welke verbetermaatregelen er zijn genomen. Deze leden vragen tevens
5 in hoeverre deze selectieregels van tweede nationaliteit buiten (kinderopvang)toeslagen ook op
6 bijvoorbeeld aftrekposten is toegepast, wetende dat dit om grote bedragen kan gaan. Tot slot
7 vragen de leden van de fractie van de SP wanneer wat precies is uitgevraagd. (IV&D -)

8 CAP -) (IV&D -)

10 Er is onderzoek gedaan naar het gebruik van nationaliteit in de verschillende instrumenten voor het
11 toezicht. Dit onderzoek is tot stand gekomen naar aanleiding van de motie Weyenberg, van 4 juli
12 2019.⁷ Intern is naar aanleiding van deze motie besloten om ook de centrale risicomodellen en de
13 selectieregels van de Belastingdienst buiten Toeslagen te onderzoeken. Het ging daarbij in eerste
14 instantie om selectieregels en risicomodellen.

16 Het gebruik van nationaliteit in de selectieregels van de Belastingdienst hebben wij hiervoor reeds
17 toegelicht. Ten aanzien van risicomodellen geldt dat nationaliteit niet is gebruikt om aangiften of
18 verzoeken te selecteren voor een verdere behandeling. Wel konden nationaliteiten in twee
19 risicomodellen worden getoond, maar werden deze persoonsgegevens de nationaliteit niet gebruik
20 om aangiften te selecteren voor een verdere behandeling. Deze weergave van nationaliteit is vanaf
21 18 december 2019 gestopt. Dit laatste is conform hetgeen in de voortgangsrapportage Toeslagen⁸
22 is opgenomen over het verwijderen van het gegeven nationaliteit in risicomodellen. Om extra
23 zekerheid te krijgen dat het beeld over het gebruik van nationaliteit in risicomodellen en
24 selectieregels compleet is, zullen wij een doorlichting van risicomodellen en selectieregels
25 betrekken bij de maatregelen en het verdere onderzoek zoals aangekondigd in de brief over FSV
26 van 10 juli jongstleden. Wij zullen de risicomodellen en selectieregels in het onderzoek dat is
27 aangekondigd in de brief over FSV van 10 juli jongstleden nogmaals tegen het licht houden, om
28 extra zekerheid te verkrijgen dat beeld over het gebruik van nationaliteit in risicomodellen en
29 selectieregels compleet is.

31 Het onderzoeken van de overige instrumenten op het gebruik van nationaliteit, te weten lokale
32 applicaties en oudere gegevensbestanden die op dit moment nog in gebruik zijn vereist enige tijd.
33 De Belastingdienst heeft geen administratie waar het gebruik van ieder gegeven tot op het niveau
34 van de medewerker in beschreven staat. Een uitvraag op dat niveau, betekent dan ook dat bij alle
35 medewerkers werkzaam in het betreffende gebied navraag moet worden gedaan. Voor de formeel
36 beschreven informatiesystemen is die informatie sneller boven water te krijgen. Voor de
37 grotere delen met kantoorapplicaties als Microsoft Word en Excel gemaakte overzichten (query's), is
38 dat inzicht alleen te verkrijgen door de gebruiker te bevragen. Wij zullen dit mee laten lopen in het
39 onderzoek dat is aangekondigd in de eerdergenoemde brief over FSV. Ook deze actie zullen wij
40 gaan betrekken bij de maatregelen en het verdere onderzoek zoals die zijn aangekondigd in de
41 brief over FSV.

43 Daarnaast vragen de leden van de fractie van D66 om een overzicht van alle wetten en regelingen
44 waar nationaliteit in voorkomen. PM: Zie oplegnotitie voor toelichting overzicht wettelijke
45 grondslagen. Het wordt gewerkt aan een uitputtend overzicht van alle wetten en regelingen waarin
46 nationaliteit expliciet wordt genoemd als voorwaarde of risico-indicator. Zodra dit is afgerond zullen
47 wij dit ook met uw Kamer delen. PM tijdspad? Vanzelfsprekend zijn wij bereid om deze overzichten
48 ook naar de Autoriteit Persoonsgegevens te sturen.

50 10 VVD De leden van de fractie van de VVD vragen om een stappenplan en een tijdspad waarmee
51 de Belastingdienst zal voldoen aan de privacywetgeving. (IV&D -)

53 Zoals wij in onze brief van 10 juli 2020 heb aangegeven, heeft de Belastingdienst ten tijde van de
54 implementatie van de AVG de verwerkingen nagelopen op AVG-vereisten, zoals rechtsgrond,
55 doelbinding en autorisaties. Naar nu blijkt uit het onderzoek, zijn die analyses niet diep genoeg
56 uitgevoerd. We zijn daarom bezig alle verwerkingen te valideren op opzet en bestaan. Daarbij
57 wordt tot op het detailniveau van de in de verwerking gebruikte applicaties getoetst of de vereisten
58 uit de AVG, Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de aA-archiefwet, op een juiste wijze

⁷ Kamerstukken II, 2018-19, 31066, nr. 506.

⁸ Kamerstukken II, 2019/20,

heeft opmaak toegepast: Markeren

heeft opmaak toegepast: Markeren

zijn mee ontworpen en geïmplementeerd. In het op te stellen plan van aanpak zullen wij uw Kamer informeren over het tijdsplan van deze exercitie.

11 en 15 VVD, 21 en 22 CDA, 35, D66 56 en 58 SP, 64 en 66 PvdA, 74 CU, 82, 84 en 88

DENK De leden van de fracties van de VVD, de SP en de PvdA vragen op basis van welke vijf criteria de selectieregel van de voorlopige aanslag een verzoek selecteerde voor een handmatige controle en hoe deze criteria waren geëvalueerd. Daarnaast vragen de leden van de fracties van de VVD en van het CDA of deze vijf criteria in combinatie zijn gebruikt, of dat alleen het hebben van een tweede nationaliteit voldoende reden was voor een handmatige controle. Voorts vragen de leden van de fractie van het CDA of burgers met een Nederlandse nationaliteit niet door de selectieregel zijn geselecteerd, terwijl hier wel mogelijk aanleiding toe was. De leden van de fractie van D66 vragen of is na te gaan welke individuen of huishoudens door deze selectiemodules anders zijn behandeld en hoe gedupeerden over deze praktijk worden geïnformeerd. De leden van de fractie van de SP vragen of burgers door deze selectieregel gedupeerd zijn geraakt. De leden van DENK vragen of het klopt dat er circa 11.000 Nederlanders met een dubbele nationaliteit strenger door de Belastingdienst zijn gecontroleerd dan andere Nederlanders. Daarnaast vragen de leden van DENK of de tweede nationaliteit een officieel selectiecriteria was in de selectieregel van de voorlopige aanslag. Tot slot vragen de leden van de fractie van de SP om de selectieregels en risicomodellen inclusief het totstandkomingsproces openbaar te maken. [CD-VT -]

bewerkt door: UHB -]

Bij de betreffende selectieregel ging het om een combinatie van criteria, welke naar aanleiding van specifieke fraudesignalen zijn opgenomen in de betreffende selectieregel. De vijf criteria zijn in combinatie gebruikt. Dat betekent dat de selectieregel een verzoek om een voorlopige aanslag alleen voor een handmatige beoordeling selecteerde, als aan alle criteria tegelijkertijd werd voldaan.

Omdat het hier om informatie van controlestrategische aard gaat, ~~versturen wij geen kunnen wij niet ingaan op~~ gedetailleerde informatie over deze selectieregel, of andere risicomodellen en selectieregels. ~~Het openbaar maken van deze informatie kan namelijk leiden tot misbruik en oneigenlijk gebruik, het zogenaamde 'gaming the system' in de hand werken. Als een kwaadwillende burger bijvoorbeeld weet dat een selectieregel is afgesteld op een aftrekpost van €5.000 of hoger, zal deze aftrekposten op kunnen voeren die vlak onder dit bedrag liggen. Bekend is dat (georganiseerde) partijen op deze wijze misbruik maken van de toezichtsystematiek van de Belastingdienst.~~ In het besloten deel van de technische briefing van 2 juli 2020 is de selectieregel in beslotenheid ~~wel~~ uitgebreider aan uw Kamer toegelicht.

~~Zoals in de technische briefing van 2 juli 2020 is toegelicht, Het betrof het~~ een selectieregel die naar aanleiding van specifieke fraudesignalen is opgesteld. Het ging hierbij om situaties waarin ten onrechte een hoge voorlopige teruggaaf inkomstenbelasting werd aangevraagd, waarbij de aanvrager niet in Nederland woonachtig was. In die situaties is het terugvorderen van een onterecht uitgekeerde voorlopige teruggaaf zeer lastig. Hierom was het onderscheid tussen de Nederlandse en niet-Nederlandse nationaliteit opgenomen in de selectieregel. ~~Hiervoor bestond geen expliciete wettelijke grondslag.~~

De selectieregel was gericht op burgers met een niet-Nederlandse nationaliteit ~~en, maar niet specifiek~~ op burgers met een dubbele (tweede) nationaliteit. De selectieregel gebruikte gegevens die uiteindelijk afkomstig waren uit de Basisregistratie personen (BRP) en de voorloper hiervan. Deze gegevens bevatten ~~tot en met 2015 in het verleden, nog~~ informatie over een tweede nationaliteit van een burger, naast de Nederlandse nationaliteit. ~~Ook door de vormgeving van de selectieregel, kon ook~~ deze tweede nationaliteit ~~ken~~ er ~~destijds~~ toe leiden dat een verzoek van een burger om een voorlopige aanslag geselecteerd werd door ~~de~~ selectieregel. ~~Omdat er veel verzoeken werden geselecteerd, die in deze context niet relevant waren en (dus) conform het verzoek werden vastgesteld, Om die reden Mis met ingang van het belastingjaar 2014 is de betreffende selectieregel aangescherpt, omdat er veel verzoeken werden geselecteerd die in deze context niet relevant waren en (dus) conform het verzoek werden vastgesteld.~~ Vanaf dat moment is in deze selectieregel ~~gerichter, beter afgestemd op~~ aangesloten bij de specifieke fraudesignalen. ~~Hierbij speelde was~~ nationaliteit nog steeds een ~~rol van de variabelen~~. Verder is van belang dat een selectieregel alleen een indicatie geeft over mogelijke risico's op onjuistheden in een verzoek, maar hierover geen zekerheid biedt. Indien deze selectieregel een verzoek selecteerde voor een handmatige beoordeling, kreeg de behandelaar te zien dat verzoek behandeld moest worden in verband met mogelijke fraude en dat daarbij met name gekeken moest worden naar de aftrekposten. Nationaliteit werd in deze melding niet genoemd.

Met opmerkingen [] ((5): PM: Check AP rapport)

Vanwege deze handmatige beoordeling kan niet zonder meer worden gesteld dat burgers die op basis van de selectieregel werden uitgeworpen gedupeerd zijn. Als hun verzoeken namelijk werden gecorrigeerd, dan kwam dit doordat een medewerker van de Belastingdienst wel degelijk onjuistheden in het verzoek had geconstateerd. Wel geldt dat met de selectieregel voor het vaststellen de voorlopige aanslag Burgers met een niet-Nederlandse nationaliteit konden mogelijk wel strenger gecontroleerd konden worden dan burgers met de Nederlandse nationaliteit, indien zij ook aan de overige vier criteria van de selectieregel voldeden. Hierbij moet dan wel worden aangenomen dat deze burger met de Nederlandse nationaliteit ook niet door een van de overige circa 60 selectieregels (naar de stand van het belastingjaar 2019) in de selectiemodule van de voorlopige aanslag werd geselecteerd voor een handmatige beoordeling. Als dat wel het geval was, werden burgers met zowel de Nederlandse, als de niet-Nederlandse nationaliteit aan een handmatige beoordeling onderworpen. In voorkomende gevallen stuurt de behandelende medewerker bij een handmatige beoordeling een brief, waarbij de desbetreffende burger de mogelijkheid krijgt om hier op te reageren. Afhankelijk van de reactie wordt de voorlopige aanslag daarna, rekening houdend met de reactie en in lijn met de wet- en regelgeving, of conform het verzoek vastgesteld of met een correctie. Uiteraard kan burger in bezwaar komen als afgeweken wordt van zijn verzoek.

13 VVD, 67 PvdA, 90 en 91 DENK *De leden van de VVD vragen waarom er gekozen is voor de vijf criteria van de selectieregel voor de voorlopige aanslag en welke onderzoeken of cijfers hieraan ten grondslag liggen. De leden van de PvdA en DENK vragen hoe de besluitvorming omtrent de selectieregel van de voorlopige aanslag is verlopen en in hoeverre een bewindspersoon hiervan op de hoogte is geweest* **[CD-VT -]**

Deze selectieregel is opgesteld naar aanleiding van een patroon, dat door medewerkers van de Belastingdienst werd gezien in verzoeken om voorlopige aanslagen. Het ging hierbij om situaties waarin ten onrechte een hoge voorlopige teruggaaf inkomstenbelasting werd aangevraagd door of op naam van niet in Nederland woonachtige burgers. Op basis van analyses bestond een vermoeden van georganiseerde systeemfraude. De gekozen aanpak was een uitvloeisel van de toezegging aan uw Kamer van de toenmalige staatssecretaris om maatregelen te treffen om systeemfraude te voorkomen en te bestrijden.⁹ Er is geen indicatie dat de toenmalige bewindspersoon hiervan op de hoogte is gebracht omdat het opstellen van selectieregels een regulier operationeel proces is en ieder belastingjaar veel selectieregels worden opgesteld en verwijderd, of gewijzigd (naast de doorontwikkeling van andere selectiemethoden). Het spreekt vanzelf dat deze regels binnen de wettelijke kaders moeten worden opgesteld. Het is praktisch niet mogelijk dat bewindspersonen over individuele regels meebeslissen.

In het algemeen is het streven altijd de voorlopige aanslag zo goed als mogelijk aan te laten sluiten op de definitieve aanslag om op deze manier grote terugbetalingen en daarmee potentiële financiële problemen voor de burger te voorkomen. In deze situatie speelde mee dat de betrokken burgers mogelijk 'slachtoffer' waren omdat, buiten hun medeweten om, hun burgerservicenummer is gebruikt. Verder is het terugvorderen van door een burger ten onrechte ontvangen bedragen over het algemeen zeer problematisch, wanneer iemand Nederland op dat moment reeds heeft verlaten.

14 VVD, 54 SP *De leden van de fractie van de VVD vragen of de criteria van selectieregels gebaseerd moeten zijn op onderzoek en feiten en niet op basis van ervaring en expertise. De leden van de fractie van de SP vragen of door foute selectieregels of risicomodellen geen tunnelvisie wordt gecreëerd.* **[CD-VT -]**

Als uitgangspunt geldt dat de criteria worden gebaseerd op de wet- en regelgeving; bijvoorbeeld in de wet genoemde eisen en/of grensbedragen. Daarbij wordt ook rekening gehouden met antwoorden op vragen in het aangiftebiljet en bijvoorbeeld bevindingen uit controles in het lopende jaar of eerdere jaren (onderzoek en feiten). Dit wordt gecombineerd met de expertise en ervaringen van medewerkers, om informatie uit eerdere jaren nader te duiden. Verder wordt er onder meer gebruik gemaakt van bevindingen uit controles, inclusief controles op basis van representatieve steekproeven uit de hele verzameling van aangiften.

⁹ Deze toezegging was opgenomen in de Fiscale Agenda van 14 april 2011, Kamerstukken II, 2010/11, 32 740, nr. 1 n1, paragraaf 7.3, van de fiscale agenda van 14 april 2011 (juiste verwijzing met Kamerstuknummer toevoegen)

Daarbij onderschrijven wij het belang van het voorkomen van tunnelvisie en selectiebias bij de behandeling door het gebruik van in de selectiesystemen van de Belastingdienst. Hiervoor zijn verschillende maatregelen genomen. Zo Naast de genoemde representatieve steekproeven, wordt een aangifte of verzoek altijd behandeld door een medewerker, voordat er rechtsgevolgen worden verbonden aan het feit dat de aangifte (door de selectiesystemen en na eventuele doorselectie) is geselecteerd voor controle een selectie van een aangifte of een verzoek rechtsgevolgen heeft. De medewerker beslist uiteindelijk op basis van alle feiten en omstandigheden of de aangifte of het verzoek wordt gevolgd, of dat deze (deels) gecorrigeerd wordt. De medewerker krijgt daarbij niet te zien op basis van welke specifieke risico-indicator een aangifte of verzoek is uitgeworpen. Het zijn deze feitelijke bevindingen die gebruikt worden om selectieregels en risicomodellen voor het betreffende jaar en/of volgende jaren aan te passen. Verder wordt er onder meer gebruik gemaakt van representatieve steekproeven uit de hele verzameling van aangiften. Deze worden, naast de aangiften die vanuit de resultaten van het risicomodel worden uitgeworpen, ook handmatig door een medewerker gecontroleerd. Doordat een medewerker de reden van de uitworp niet kent, wordt tunnelvisie op deze manier ook voorkomen. Ook de resultaten van deze steekproeven worden gebruikt om de selectieregels te herijken.

Uit het onderzoek van KPMG naar FSV blijkt evenwel dat deze waarborgen niet voldoende zijn om het ontstaan of het voortbestaan van selectiebias geheel te kunnen vermijden.¹⁰ Zo wordt in het rapport onder meer aangegeven dat bij het toetsen en herijken van risicomodellen en selectieregels, specifiek aandacht besteed kan worden aan het voorkomen van selectiebias.¹¹ Deze conclusie zullen wij uiteraard betrekken bij de maatregelen en het onderzoek die wij in onze brief van 10 juli jongstleden over FSV hebben aangekondigd.

16 VVD De leden van de fractie van de VVD vragen of wij van mening zijn dat de tweede nationaliteit of etniciteit geen aanleiding mag zijn voor strenger onderzoek. [FJZ -]

Wij vinden het, net als onze ambtsvoorganger in zijn brief van 15 november 2019 heeft aangegeven, het onwenselijk om de tweede nationaliteit (naast de Nederlandse nationaliteit) te gebruiken voor de toezichtstaak van de Belastingdienst. Wij zijn dan ook van mening dat het hebben van een tweede nationaliteit in geen geval aanleiding mag zijn voor een strenger onderzoek.

Controleren van op basis van nationaliteit is overigens niet per definitie hetzelfde als etnisch profileren. Het maakt uit hoe en waarom de nationaliteit als selectie criterium wordt ingezet. Etnisch profileren keuren wij ten strengste af.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van het CDA beantwoord, voor zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn. Daarnaast zijn soortgelijke vragen van de leden van andere fracties hierbij meegenomen.

19, 37 GL, 59 SP, 70, 71 en 75 CU

De leden van de fracties van het CDA, GroenLinks, SP en ChristenUnie vragen naar de expliciete wettelijke grondslag waarbij de nationaliteit wordt verwerkt. Daarnaast vragen de leden van de fracties van het CDA en de ChristenUnie naar en overzicht van die gevallen waarin nationaliteit wettelijk gezien van belang is en van die gevallen waarin de Belastingdienst het bijhouden van de nationaliteit voor de uitvoeringspraktijk relevant en proportioneel acht.

[DGFZ -]

Op grond van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) mogen overheidsinstanties en overheidsorganen persoonsgegevens verwerken wanneer zij voldoen aan een of meer voorwaarden. Zij verwerken persoonsgegevens wanneer daar een wettelijke grondslag voor bestaat of wanneer dat noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang of in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag.

Wettelijk is geregeld dat de Belastingdienst voor haar taken gegevens uit de basisregistratie persoonsgegevens mag gebruiken. Een van die gegevens is 'nationaliteit'. De grondslag voor dit

¹⁰ Rapport KPMG 'Rapportage verwerking van risicosignalen voor toezicht', 10 juli 2020, blz. 72-74.
¹¹ Ibid.

Met opmerkingen [WN((6): PM: AP-onderzoek

heeft opmaak toegepast: Lettertype: 7 pt

heeft opmaak toegepast: Lettertype: 7 pt

heeft opmaak toegepast: Lettertype: 7 pt

heeft opmaak toegepast: Lettertype: 7 pt

1 gebruik is opgenomen in artikel 3.1 van de Wet basisregistratie personen en artikel 37 van het
2 ~~Besluit~~ basisregistratie personen en het Autorisatiebesluit Belastingdienst, Rijksdienst voor
3 Identiteitsgegevens.
4
5 Zoals aangegeven is er een aantal wettelijke bepalingen waarin nationaliteit expliciet is opgenomen
6 als criterium om aan te toetsen of er een materieel heffingsrecht bestaat. Een voorbeeld hiervan is
7 artikel 3 ~~het eerste lid~~ van de Successiewet. Dit artikel bepaalt dat de erfenis en schenkingen van
8 een Nederlander die niet meer in Nederland woont, belast wordt. Dit geldt tot tien jaar, nadat de
9 Nederlander Nederland heeft verlaten. Om deze regel te kunnen handhaven is het noodzakelijk dat
10 het gegeven nationaliteit wordt verwerkt om te weten of sprake is van een Nederlander.
11 Vervolgens moet getoetst worden of deze persoon nog in Nederland woonachtig is.

12 In belastingverdragen is de nationaliteit van een natuurlijke persoon ~~(in laatste instantie)~~ relevant
13 om te bepalen van welke verdragsstaat hij uitsluitend inwoner is in de situaties dat de natuurlijke
14 persoon een dubbele woonplaats heeft. In verdragen, zoals bijvoorbeeld artikel 4 tweede lid van
15 het OESO modelverdrag, worden een aantal criteria benoemd, zoals de nationaliteit waaraan
16 getoetst kan worden. Indien de overige criteria geen uitsluitel geven, wordt nationaliteit als
17 laatste criterium getoetst.

18 Aan een volledig overzicht wordt nog gewerkt en hierover informeren wij uw Kamer zoals in de
19 antwoorden hiervoor toegezegd. **PM: Zie oplegnotitie voor toelichting overzicht wettelijke**
20 **grondslagen.**
21
22 **24 CDA (BvA, [redacted])** De leden van de fractie van het CDA vragen een reactie op het
23 artikel van het RTL Nieuws met de titel 'Onderzoek naar misstanden legt bom onder top
24 Belastingdienst'.
25
26 Wij zijn bekend met voormeld bericht van 15 mei jongstleden. Het is vast beleid dat wij over
27 personeelsvertrouwelijke zaken geen uitspraak doen. Dat doen wij nu ook niet.
28
29 **25 CDA (BvA [redacted])** De leden van de fractie van het CDA hebben tot slot enkele
30 vragen naar aanleiding van het rapport van het Onderzoeksbureau Integriteit Financiën (OIF) en
31 om een update te geven over de stand van zaken rond de aangiften tegen de Belastingdienst.
32
33 Op basis van het vooronderzoek van het Onderzoeksbureau Integriteit Financiën (OIF) is, gelet op
34 de inhoud, de aangedragen concrete informatie en ernst van de melding, vervolgonderzoek
35 mogelijk geacht en geadviseerd. In verband met de onafhankelijkheid en om de schijn van
36 partijdigheid te vermijden, is geadviseerd dit onderzoek extern te beleggen. In de
37 tussenrapportage zijn een drietal onderzoeksperspectieven geschetst; onderzoek inhoudelijk,
38 onderzoek naar omgang met de melder en met de melding. Het ministerie van Financiën zal de
39 adviezen opvolgen en opdracht geven tot extern vervolgonderzoek. Thans is nog niet bekend wie
40 dat vervolgonderzoek zal uitvoeren en de onderzoeksopdracht moet nog worden geformuleerd.
41
42 De tussenrapportage betreft een melding waarin (herleidbare) informatie is vermeld over personen
43 die werkzaam zijn in de organisatie. **Het is vast beleid dat wij personeelsvertrouwelijke zaken niet**
44 **openbaar maken. Personeelsvertrouwelijke informatie delen wij niet met uw Kamer.** Indien uit het
45 definitieve onderzoeksrapport conclusies komen die bredere implicaties hebben dan de casus van
46 [redacted] dan zullen wij die met de Kamer delen. Daarbij zullen wij ook aangegeven hoe wij
47 daar vervolg aan zullen geven.
48
49 Op 19 mei 2020 is aangifte gedaan van twee vermoedens van strafbare feiten. Die zaak wordt
50 bekeken door het Openbaar Ministerie ~~(OM)~~. ~~Wij gaan niet over diens onderzoek.~~
51
52 **Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66**
53 Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van D66 beantwoord, voor zover deze
54 nog niet hiervoor beantwoord zijn. Daarnaast zijn soortgelijke vragen van de leden van andere
55 fracties hierbij meegenomen.
56
57 **26 D66 BZK ([redacted]) en 89 DENK** De leden van de fractie van D66 vragen om een brief
58 waarin het kabinet ingaat op zijn rijksbrede visie als het gaat om het voorkomen en aanpakken van
59 etnisch profileren. De leden van de fractie van DENK vragen of wij de mening delen dat de overheid
60 niet mag discrimineren en vragen hoe zich discriminerend gedrag verhoudt tot de voorbeeldfunctie
61 van de overheid.

Met opmerkingen [redacted] ((7): PM: Dit antwoord is
nog in beweging. Mede naar aanleiding van het
racismedebat had de minister van BZK nog
opmerkingen bij deze vraag.

1 Wij delen de mening dat de overheid, en dus ook de Belastingdienst, niet mag discrimineren.
2 Discriminatie is ontoelaatbaar en moet op alle mogelijke manieren voorkomen en bestreden
3 worden. Er ligt bij alle lagen van de overheid een belangrijke verantwoordelijkheid voor de
4 voorkoming en bestrijding van discriminatie. Overheidsorganisaties hebben, vanwege hun
5 specifieke rol in een democratische rechtsstaat, bij uitstek een verantwoordelijkheid om conform
6 het gelijkheidsbeginsel te handelen. De maatregelen uit het kabinetsbrede antidiscriminatiebeleid
7 zijn dan ook mede gericht op de overheid zelf. De minister van Binnenlandse Zaken en
8 Koninkrijksrelaties informeert uw Kamer elk jaar over de voortgang van de kabinetsaanpak van
9 discriminatie en de visie waarop deze gebaseerd is, waaronder het vergroten van bewustwording
10 over vooroordelen. In de voortgangsrapportage van 15 juni 2020 is ook ingegaan op het
11 onderwerp etnisch profileren.¹²

12
13
14 **27 EN 28 en 29 D66 38 en 39 GL 47GL, 68 en 69 PvdA (BZK [] en FJZ []**
15 **De leden van de fractie van D66 vragen om een uitputtend overzicht van**
16 **wetten, regelingen, procedures, risicomodellen en selectiemodules van de rijksoverheid, waarin de**
17 **(tweede) nationaliteit of etniciteit is opgenomen als voorwaarde en/of (risico-)indicator. Daarbij**
18 **vragen deze leden ook om de argumenten en/of redenen die zijn aangevoerd om deze**
19 **persoonskenmerken te registreren. De leden van de fractie van GroenLinks vragen in hoeverre**
20 **deze problematiek ook speelt bij andere overheidsinstanties en om dit te onderzoeken. De leden**
21 **van de fractie van GroenLinks vragen daarnaast in welke gevallen het objectief te rechtvaardigen is**
22 **om gebruik te maken van criteria als huidskleur, nationaliteit, etniciteit, taal of geloof. Daarnaast**
23 **vragen de leden van de fractie om een uitputtend overzicht van de situaties waarin de nationaliteit,**
24 **tweede nationaliteit en/of etniciteit een rol hebben gespeeld, terwijl een wettelijke grondslag**
25 **ontbrak. De leden van de fractie van GroenLinks vragen daarbij te reflecteren op de effectiviteit**
26 **van etnisch profileren en hoe dit zich verhoudt tot artikel 1 van de Grondwet. Tot slot vragen de**
27 **leden van de PvdA in hoeverre etnisch profileren en het gebruik van tweede nationaliteiten bij de**
28 **overheid buiten de Belastingdienst plaatsvindt en of wij er zorg voor kunnen dragen dat registraties**
29 **van dubbele nationaliteiten bij alle onderdelen van de overheid zoveel mogelijk geschrapt worden.**
30 **[FJZ - []]**

31
32 Vooropgesteld is dat het kabinet etnisch profileren ten zeerste afkeurt. Etnisch profileren acht het
33 kabinet in strijd met het discriminatieverbod uit de Grondwet. Daarbij heeft iedere
34 overheidsinstantie een verantwoordelijkheid om, gehouden aan artikel 1 van de Grondwet,
35 discriminerende praktijken zoals etnisch profileren te voorkomen en te bestrijden. De Nationale
36 ombudsman voert onderzoek uit naar hoe overheidsinstanties – waaronder de ombudsman zelf –
37 om moeten gaan met klachten over etnisch profileren. Voor dit onderzoek staan klachten centraal
38 van burgers die het gevoel hebben dat zij er bij de opsporing of rechtshandhaving worden uitgepikt
39 door een individuele ambtenaar vanwege hun etniciteit. Gelet op die definitie betreft de
40 ombudsman bij zijn onderzoek de volgende overheidsinstanties: politie, KMar, UWV, SVB,
41 Belastingdienst Douane en gemeenten. Dit onderzoek, dat in het najaar gereed zal zijn, zal meer
42 inzicht geven in klachten over andere onderdelen van de overheid. Uiteraard zal het kabinet het
43 rapport na de openbaarmaking ervan bestuderen en bezien of het aanleiding geeft tot nadere
44 vervolgacties.

45
46 Wel kan het voor de uitvoering van wettelijke taken van toezicht en dienstverlening noodzakelijk
47 zijn om persoonskenmerken te verwerken, waaruit mogelijk de etniciteit van een burger afgeleid
48 kan worden. Wij doelen hier op onder andere op namen van burgers, of diens nationaliteit.

49
50 Tot slot zien wij het als een kabinetsbrede verantwoordelijkheid om er zorg voor te dragen ervoor te
51 zorgen dat de registratie dubbele nationaliteiten worden geschrapt. Dit behoudens de gevallen
52 waarin de registratie hiervan objectief gerechtvaardigd is. Daarbij dienen alle betrokken
53 bewindspersonen voor de onder hun verantwoordelijkheid staande onderdelen af te wegen
54 wanneer het registreren van dubbele nationaliteiten wel en wanneer niet objectief gerechtvaardigd
55 is.

56
57
58 **30 D 66 BZK ([]) De leden van de fractie van D66 vragen het kabinet om te reageren**
59 **op de uitspraak van een groot deel van de Tweede Kamer dat etnisch profileren onaanvaardbaar is.**
60 **Daarbij vragen deze leden om te reflecteren op de eerdere uitspraak van het kabinet dat etnisch**

Met opmerkingen [] (8): PM: Dit antwoord is nog in beweging. Mede naar aanleiding van het racisme-debat had de minister van BZK nog opmerkingen bij deze vraag.

Met opmerkingen [] (9): Ook dit is alleen op basis van klachten. Ik vraag me af of dit voldoende is.

Met opmerkingen [] (10): PM: Dit antwoord is nog in beweging. Mede naar aanleiding van het racisme-debat had de minister van BZK nog opmerkingen bij deze vraag.

¹² Kamerstukken II, 2019/20, 30 950, nr. 185.

1 profileren zoveel mogelijk voorkomen moet worden en dat etniciteit door de KMar als risico-
2 indicator zou worden gebruikt.

3
4 Onder etnisch profileren verstaat het kabinet het gebruiken van criteria als ras, etniciteit,
5 nationaliteit, taal of geloof bij opsporing of handhaving terwijl dat niet objectief te rechtvaardigen
6 is. Etnisch profileren is ontoelaatbaar. Het is dan ook van groot belang dat er bij het toepassen van
7 risico-indicatoren voor alle criteria (naast een wettelijke grondslag) een objectieve rechtvaardiging
8 is en dat de invloed van vooroordelen wordt voorkomen. Overheidsorganisaties hebben, vanwege
9 hun specifieke rol in een democratische rechtsstaat, bij uitstek een verantwoordelijkheid om
10 conform het gelijkheidsbeginsel te handelen. Het is dan ook van groot belang dat er bij het
11 toepassen van risicomodellen en selectieregels door de overheid voor alle criteria (naast een
12 wettelijke grondslag) een objectieve rechtvaardiging is en dat de invloed van vooroordelen wordt
13 voorkomen.

14
15 31 D66 BZK [] De leden van de fractie van D66 vragen om een reactie op het
16 interview met de Nationale ombudsman, waarin hij schetst dat "etnisch profileren in alle lagen van
17 de overheid voorkomt". Tevens vragen deze leden welke autoriteit structureel toezicht houdt op
18 etnisch profileren door de overheid.

19
20 Het lid Azarkan heeft ook vragen gesteld over dit interview met de Nationale ombudsman aan de
21 minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Op 15 juni 2020 heeft de minister deze
22 vragen beantwoord. Voor de visie van het kabinet op het interview met de Nationale ombudsman,
23 verwijzen wij u naar deze antwoorden.¹³

24
25 33 D66 De leden van de fractie van D66 vragen in hoeverre de cultuur bij de Belastingdienst
26 verbeterd is, en daarbij specifiek naar de snelheid waarmee misstanden bekend zijn bij de politieke
27 top. [O&P -]

28
29 Het is belangrijk dat misstanden vrijelijk gemeld kunnen worden en op een juiste manier opvolging
30 krijgen. We werken aan het creëren van deze gewenste cultuur. Ook de onafhankelijke
31 Personeelsraadspersonen dragen hieraan bij. Hun opdracht is om gedurende één jaar actief
32 medewerkers van de Belastingdienst op te zoeken en met hen in gesprek te gaan. Zo kunnen zij
33 signalen over structurele onrechtmatigheden en mogelijke misstanden van de werkvloer ophalen
34 en hierover adviseren aan de []. Bij signalen over misstanden en
35 onrechtmatigheden gaat het niet alleen over onrechtmatigheden in juridische zin. Het kan daarbij
36 ook gaan over signalen over zaken die niet in orde zijn, zoals over het werkproces, de omgang met
37 elkaar, het organiseren van (collegiale) tegenspraak en onbedoelde effecten van werkinstructies.
38 De Personeelsraadspersonen zijn kort geleden gestart maar de medewerkers van de
39 Belastingdienst weten hen wel al te vinden. Het eerste interne rapportagemoment is na de zomer.

40
41 34 D66, 46 GL De leden van de fracties D66 en GroenLinks vragen in hoeverre er intern aandacht
42 wordt besteed aan vooroordelen, (onbewuste) discriminatie en (institutioneel) racisme en hoe
43 etnisch profileren in de toekomst wordt voorkomen [O&P -]

44
45 Vooropgesteld keuren wij etnisch profileren ten strengste af. Daarvan mag nimmer sprake zijn,
46 zeker niet bij een overheidsorganisatie. Daarom heeft het onderwerp nadrukkelijk aandacht op
47 verschillende plekken binnen de Belastingdienst. Daarnaast wordt in het centrale
48 onboardingsprogramma voor nieuwe medewerkers aandacht besteed aan de ethische aspecten van
49 het werk en over de betekenis van de kernwaarden verantwoordelijkheid, geloofwaardigheid en
50 zorgvuldigheid. Ook heeft integer handelen een belangrijke plek in bijvoorbeeld,
51 opleidingsprogramma's en dialoogsessies die onder de leiderschaps- en cultuuraanpak zijn
52 gevoerd. De actualiteit onderstreept het belang om het gesprek over vooroordelen en (onbewuste)
53 discriminatie intensief te blijven voeren.

54
55 36 D66 De leden van de fractie van D66 vragen welke signalen de Nationale Ombudsman tot nu
56 toe heeft ontvangen, over etnisch profileren bij de Belastingdienst.

57
58 De Nationale ombudsman doet een onderzoek naar hoe overheidsinstanties – waaronder de
59 ombudsman zelf – om moeten gaan met klachten over etnisch profileren. Voor dit onderzoek staan

Met opmerkingen [] (11): [] stelt hier dat we op dit punt niet ingaan. Expliciet klopt dat, maar impliciet zegt BZK eigenlijk dat ieder departement zelf verantwoordelijk is en dat D66 dit maar aan Defensie moet vragen.

Met opmerkingen [] ((12): PM: Dit antwoord is nog in beweging. Mede naar aanleiding van het racisme-debat had de minister van BZK nog opmerkingen bij deze vraag.

Met opmerkingen [] ((13): Gaan we delen met Kamer? Intern lijkt niet, maar dit is uitnodiging natuurlijk.

@ [] graag jouw check

Met opmerkingen [] ((14): [] stelt hier voor dit te combineren met andere vragen over de No. Die opmerking neem ik niet over, want dit is het (vrijwel) letterlijke antwoord van de No zelf. Als het even kan rommel ik daar liever niet in.

¹³ Kamerstukken II, 2019/20, 3143

klachten centraal van burgers die het gevoel hebben dat zij er bij de opsporing of rechtshandhaving uit worden gepikt door een individuele ambtenaar vanwege hun etniciteit. Het onderzoek richt zich dus niet op etnisch profileren als zodanig, maar op de klachtbehandeling.

De overheid, en ook de Nationale ombudsman, ontvangt weinig klachten over etnisch profileren. Daarom heeft de ombudsman een meldpunt geopend waar burgers hun ervaringen kunnen delen: over hoe de klachtbehandeling is verlopen, maar ook waarom zij wellicht ervoor kiezen geen klacht in te dienen.

Hoewel het onderzoek dus een andere focus heeft, zijn er bij de Nationale Ombudsman wel een ~~handvol~~ klein aantal meldingen binnengekomen over de Belastingdienst, waarbij burgers aangaven dat zij het gevoel hadden anders behandeld te worden op basis van hun etniciteit. In het najaar zal de Nationale ombudsman zijn onderzoeksresultaten uitbrengen.

Op basis van deze onderzoeksresultaten zullen wij voor de Belastingdienst gepaste acties in gang zetten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

49 SP De leden van de fractie van de SP vragen waarom onmogelijk blijkt artikel 68 van de Grondwet te eerbiedigen en in welke de Staten-Generaal zijn controlerende taak op uitvoering van de wet dient uit te kunnen voeren [DJZ -

Het zo volledig mogelijk en juist informeren van uw Kamer vinden wij van groot belang. Daarom hebben wij uw Kamer op 11 mei jl. ingelicht toen bij de behandeling van persvragen die waren gesteld op 29 april jl. duidelijk werd dat de voortgangsrapportage van 28 mei jl. een onjuistheid bevatte. Deze onjuistheid hebben wij in de rectificatie van 11 mei jl. toegelicht. Wij betreuren dat de onjuistheden pas bij de behandeling van de persvragen aan het licht zijn gekomen.

52 SP 53 SP 77 CU De leden van de fractie van de SP vragen wat de precieze aanleiding is geweest om de Auditdienst Rijk onderzoek te laten doen naar de totstandkoming van selectieregels en risicomodellen waarom nu pas onderzocht zal worden of er basis is van een juiste totstandkoming van onderzoek naar fraude. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of de ADR is verzocht om in het onderzoek naar de wijze van totstandkoming van risicomodellen, selectieregels, data-analyses en query's bij de Belastingdienst (incl. Toeslagen) ook in te gaan op de rol van 'zelflerende' en voorspellende algoritmes in deze totstandkoming [UHB -

Naar aanleiding van de Belastingdienst-brede uitvraag van 14 november 2019 bleek dat op heel veel plekken binnen de Belastingdienst op verschillende wijze invulling wordt gegeven aan het selecteren van risico's. Om inzicht te krijgen in de governance en de mate waarin er checks ~~and-en~~ balances aanwezig zijn bij de toepassing van deze verschillende vormen van risicoselectie werd nader onderzoek wenselijk geacht. Een dergelijk onderzoek vraagt om specifieke kennis en voldoende onafhankelijkheid. Daarom is de ADR eind 2019 gevraagd om in 2020 onderzoek te doen naar de wijze van totstandkoming van risicomodellen, selectieregels, data-analyses en query's bij de Belastingdienst, in kaart te brengen welke waarborgen daarbij gelden en hoe deze getoetst worden. Zoals wij hebben aangegeven in de brief over FSV van 10 juli jongstleden, zullen wij de uitkomsten van dit onderzoek betrekken bij de maatregelen en het verdere onderzoek die in deze brief zijn aangekondigd. Zoals aangegeven in de FSV-brief van 10 juli jl. worden de uitkomsten van dit onderzoek betrekken bij de validatie van alle gegevensverwerkingen (inclusief de applicaties) op basis van de vereisten van de AVG.

Er is niet voor gekozen om de rol van 'zelflerende' en voorspellende algoritmes als specifiek onderwerp in dit onderzoek te betrekken, mede omdat de Algemene Rekenkamer (ARK) dit jaar is gestart met een rijksbreed onderzoek ("Zicht op algoritmes") naar algoritmes, waaronder voorspellende en zelflerende algoritmes. De Belastingdienst levert – als onderdeel van het ministerie van Financiën – medewerking aan het onderzoek van de ARK.

Voor de vraag over de juiste totstandkoming van onderzoeken naar fraude verwijzen wij u naar de uitleg die wij in onze brief van 10 juli jongstleden over FSV hebben gegeven. de FSV-brief van 10 juli jl.

1 **57SP (IV&D: [REDACTED])** De leden van de fractie van de SP vragen het externe onderzoek,
2 zowel naar de zwarte lijst, als naar etnisch profileren, uit te laten voeren door een totaal andere
3 organisatie of universiteit en mee te mogen kijken op de vraagstelling en tussenrapportages.

4 Voor de vraag over het externe onderzoek naar FSV, of FSV-achtige applicaties verwijzen wij u
5 naar de maatregelen en het onderzoek de wij hebben aangekondigd in onze brief van 10 juli 2020
6 jongstleden over FSV. PM: kijken of we onderzoeksrapport AP kunnen afwachten/eventueel
7 aanpassen op basis van onderzoeksrapport AP.

heeft opmaak toegepast: Markeren

8
9 **60 SP** De leden van de fractie van de SP vragen hoe de Willen/Mogen/Kunnen toets precies werkt
10 en of hierop wordt meegekeken door externe juristen of ethici **[CAP: [REDACTED] en IV&D:**
11 **[REDACTED]**.

12
13 De willen/mogen/kunnen-toets is een intern te gebruiken instrument dat een afwegingskader en
14 een gedeeld begrippenkader bevat. Daarmee helpt deze toets om te verkennen voor welk doel het
15 gegevensgebruik zou worden ingezet (willen), welke (juridische) kaders gelden voor
16 gegevensgebruik (mogen) en welke (technische) mogelijkheden er zijn (kunnen). Bij het gebruik
17 van het instrument kijken geen externe juristen of ethici mee. De medewerkers van de
18 desbetreffende dienstonderdelen kunnen eventuele vragen aan specialisten van de Belastingdienst
19 voorleggen.

20
21 Een mogen/willen/mogen/kunnen-toets is te zien als een pre-quick scan, die ingezet kan worden
22 voordat de zwaardere toetsen (waaronder een GEB) worden gebruikt een aanvullend hulpmiddel.
23 De toets kan niet in de plaats komen van een verplichte gegevensbeschermingseffectbeoordeling.
24 De Algemene verordening gegevensbescherming en de Wet politiegegevens geven regels voor het
25 uitvoeren van een verplichte gegevensbeschermingseffectbeoordeling.

26
27 **61 SP** De leden van de fractie van de SP vragen ten aanzien van de hersteloperatie in de
28 toeslagenaffaire of er niet een grotere groep burgers onder de institutionele vooringenomenheid
29 komt te vallen doordat geselecteerd werd op niet kloppende selectieregels en wat dit betekent voor
30 de hersteloperatie **[UHB-Toeslagen: [REDACTED]**.

31
32 Wij zijn reeds ingegaan op de eventuele gevolgen van deze selectieregel voor individuele burgers.
33 Op dit moment zien wij geen raakvlakken tussen de selectieregel en de hersteloperatie Toeslagen.

34 **Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA**

35 Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van de PvdA beantwoord, voor zover
36 deze nog niet hiervoor beantwoord zijn.

37
38 **65 PvdA** De leden van de fractie van de PvdA vragen of het klopt dat er vijf selectiecriteria waren,
39 en dat als men aan 4 van de criteria voldeed de persoon kwam "bovendrijven", maar alleen als er
40 een dubbele nationaliteit was. Deze leden vragen hoe het kan dat de Belastingdienst en de leiding
41 daarvan niet hebben opgemerkt dat de selectieregel discriminatoir was en vragen wat dit zegt over
42 het ethische en juridische besef van de Belastingdienst. **[FJZ - [REDACTED]**

43
44 Zoals wij hierboven hebben aangegeven, werd in de selectieregel geselecteerd op het niet hebben
45 van de Nederlandse nationaliteit. Er werd dus niet geselecteerd op het hebben van een tweede
46 nationaliteit. Ook is geen onderscheid gemaakt naar welke niet-Nederlandse nationaliteit het
47 betrof. De Autoriteit Persoonsgegevens doet nog onderzoek of de Belastingdienst (bijzondere)
48 persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt mogelijk onrechtmatig (heeft) verwerkt. Wij
49 wachten graag eerst de bevindingen van de AP af.

50
51 Zoals wij hiervoor hebben aangegeven, heeft onze ambtsvoorganger op 15 november 2019
52 aangegeven dat nationaliteit vanaf 1 januari 2020 alleen nog voor de handhavingstaak gebruikt
53 mag worden, als daar een expliciete wettelijke grondslag voor bestaat. De selectieregel was niet in
54 overeenstemming met deze beleidskeuzetoezegging. Dat laat onverlet dat de selectieregel vanaf 1
55 januari 2020 niet langer in overeenstemming was met het vernieuwde beleid door onze
56 ambtsvoorganger op 15 november 2019 is voorgeschreven, om selectie op nationaliteit uitsluitend
57 toe te passen indien sprake is van een expliciete wettelijke basis. Om die reden is de selectieregel
58 ook voor de belastingjaren tot en met 2019 op 15 mei jongstleden gestopt.

59 **Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie**

60
61 Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van de ChristenUnie beantwoord, voor
62 zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn.

1 **72.73CU DJZ/DGFZ/FJZ/IV&D (voorzet door CD Vaktechniek - [])** De leden van
2 de fractie van de ChristenUnie vragen of het hebben van een tweede nationaliteit nooit op zichzelf
3 een reden mag zijn om deze groep wel te controleren en de groep met één nationaliteit in zijn
4 geheel niet en of er redenen kunnen zijn om het hebben van een tweede nationaliteit als risico-
5 indicator aan te merken.

6
7 Wij zien geen reden om het hebben van een tweede nationaliteit als risico-indicator aan te
8 merken. Zoals wij hiervoor hebben aangegeven, vinden wij het onwenselijk om de tweede
9 nationaliteit (naast de Nederlandse nationaliteit) te gebruiken voor de handhavingstaak van de
10 Belastingdienst. Dit hebben heeft onze ambtsvoorganger wij u ook laten weten in onze brief
11 van 15 november 2019. Wel kan het gebruik van nationaliteit in combinatie met andere criteria
12 voor analyse en/of selectiedoelinden in bepaalde gevallen gerechtvaardigd zijn. Onze
13 ambtsvoorganger heeft beleidsmatig besloten selectie op grond van nationaliteit af te schaffen,
14 tenzij er een expliciete wettelijke basis voor is. Wij zijn het daarmee eens.

15
16 **78 CU** De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen om een reflectie op de manier waarop
17 algoritmes worden gemonitord en bijgesteld. Daarnaast vragen de leden van deze fractie of de
18 analyse wordt gedeeld dat door het zelflerend vermogen van algoritmes eerder sprake is van een
19 belemmering dan van een zegen voor het opsporen van fraude. **[IV&D - []]**

20
21 Zoals onze ambtsvoorganger u in een eerdere Kamerbrief¹⁴ al heeft aangegeven, is er in Nederland
22 terecht veel maatschappelijke aandacht voor het gebruik van data en algoritmes door de overheid
23 en de impact die dit gebruik kan hebben. Rijksbreed worden waarborgen onderzocht en ontwikkeld
24 voor het gebruik van algoritmes. De minister voor Rechtsbescherming heeft hierover op 8 oktober
25 2019 een brief naar uw Kamer gestuurd, getiteld 'Waarborgen tegen risico's van data-analyses
26 door de overheid'¹⁵. De richtlijnen genoemd in bijlage 1 bij deze brief zijn opgesteld om het
27 mogelijk te maken algoritmes effectief te gebruiken en tevens de risico's voldoende te beperken.
28 Verder doet de Algemene Rekenkamer een onderzoek naar het gebruik van voorspellende en
29 voortschrijvende algoritmes door de Rijksoverheid. De Belastingdienst is actief betrokken bij deze
30 rijksbrede ontwikkelingen, waarmee gewaarborgd wordt dat algoritmes op een zorgvuldige wijze
31 gebruikt worden door de Rijksoverheid.

32
33 **79 CU** De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hoe er op een effectieve wijze
34 aan risicoprofilering kan worden gedaan zonder te vervallen in discriminatie en etnisch
35 profileren **[IV&D - []]**

36
37 Het bouwen van een risicomodel, het bepalen van de risico-indicatoren is mensenwerk en een
38 samenwerking tussen diverse afdelingen van de Belastingdienst. In elke stap zijn waarborgen
39 ingebouwd die zorgen voor een zorgvuldig gebruik van gegevens van burgers en bedrijven. Zo
40 wordt sinds dit jaar een toetsingsprogramma toegepast op de selectieregels. Daarnaast wordt
41 vanaf dit jaar voor de ontwikkeling van risicomodellen gewerkt binnen een kwaliteitsframework,
42 dat voor iedere ontwikkelingsfase voorschrijft aan welke eisen de uitkomst van die fase moet
43 voldoen. Tot slot hebben wij in onze brief van 10 juli 2020 jongstleden over FSV onder meer
44 aangekondigd dat er een validatie wordt uitgevoerd naar alle gegevensverwerkingen op opzet
45 en bestaan zullen gaan valideren. Daarin zullen ook de uitkomsten worden betrokken van het door
46 de ADR uit te voeren onderzoek naar de totstandkoming van risicomodellen, selectieregels, data-
47 analyses en query's bij de Belastingdienst, inclusief de waarborgen daarbij.

48 **Vragen en opmerkingen van de leden van de DENK- fractie**

49 Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van Denk beantwoord, voor zover deze
50 nog niet hiervoor beantwoord zijn.

51
52 **83 DENK** De leden van de fractie van Denk vragen waarom wij in het verleden hebben ontkend,
53 dat tweede nationaliteit een selectie criterium van de Belastingdienst was. Daarnaast vragen deze
54 leden hoe de Kamer de regering effectief kan controleren op basis van onjuiste informatie en of wij
55 het belang van een effectieve controle door de Kamer onderken **[UHB - []]**.
56
57

¹⁴ Kamerstukken II 2019/2020, 31 066 nr. 545

¹⁵ Kamerstukken II 2019/202, 26 643, nr. 641

Met opmerkingen [] (15): PM: Hieraan moeten
nog waarborgen van voorgaande jaren worden
toegevoegd. Actie DF&A.

Met opmerkingen [] ((16R15): @ []
PM nav opm []

1 In de eerste plaats willen wij benadrukken dat wij beiden het belang van een effectieve controle
2 door uw Kamer erkennen en er daarom naar streven uw Kamer juist en zo volledig mogelijk te
3 informeren.

4
5 Wij herkennen ons evenwel niet in het beeld, dat wij steeds zouden hebben ontkend dat tweede
6 nationaliteit als selectiecriteria werd gebruikt om aangiften te controleren. ~~Wij~~ Wij kunnen namelijk
7 niet ~~absoluut~~ uitsluiten, dat tweede nationaliteiten (naast de Nederlandse nationaliteit) door de
8 Belastingdienst is gebruikt in de selectie van aangiften of verzoeken voor controle. Wel hebben wij
9 en onze ambtsvoorganger stelselmatig aangegeven dat we tweede nationaliteit niet willen
10 gebruiken, omdat een dergelijk persoonskenmerk niet nodig is om onze taken in het toezicht en de
11 dienstverlening uit te voeren.¹⁶

12
13 **85 DENK** De leden van de fractie van DENK vragen zich de strengere controle van Nederlanders
14 met een dubbele nationaliteit door de Belastingdienst verhoudt tot de Wet bescherming
15 persoonsgegevens en de AVG. [DJZ]

16
17 De AVG staat de verwerking van persoonsgegevens zoals nationaliteit onder meer toe als daarvoor
18 een wettelijke grondslag is. Ook voor het gebruik van een eventuele tweede nationaliteit moet
19 sprake zijn van een wettelijke grondslag. In sommige gevallen bestaat een wettelijke grondslag in
20 de zin van de AVG voor de verwerking van nationaliteitsgegevens door de Belastingdienst en is de
21 verwerking dus toegestaan. Voor andere gevallen heeft onze ambtsvoorganger reeds aangekondigd
22 dat nationaliteitsgegevens niet meer gebruikt zullen worden ten behoeve van de handhavingstaak
23 van de Belastingdienst.¹⁷ De Wet bescherming persoonsgegevens is vervallen met de
24 inwerkingtreding van de AVG per 25 mei 2018.

25
26 **86 en 87 DENK.** De leden van de fractie van DENK vragen of het klopt dat ras- en
27 nationaliteitsgegevens niet mogen worden verwerkt, tenzij sprake is van uitdrukkelijke
28 toestemming, of noodzaak op basis van een zwaarwegend algemeen belang, noodzakelijkheid ten
29 behoeve van identificatie, of diversiteitsbeleid. Ook vragen de leden of het klopt dat er bij de
30 controle door de Belastingdienst geen sprake is van één van deze vier criteria en dat dus
31 gediscrimineerd is en een ongeoorloofd onderscheid is gemaakt op basis van etniciteit en
32 nationaliteit [IV&D -]

33
34 Zogeheten bijzondere persoonsgegevens worden door de AVG extra beschermd. Verwerking van
35 zulke gegevens is verboden, tenzij wordt voldaan aan bijzondere voorwaarden die gelden naast de
36 algemene bescherming van persoonsgegevens. Tot deze bijzondere voorwaarden horen
37 bijvoorbeeld dat verwerking noodzakelijk is ter bescherming van vitale belangen van de betrokkene
38 of noodzakelijk is om redenen van een zwaarwegend algemeen belang. Gegevens over ras en
39 etnische afkomst behoren tot deze categorie bijzondere persoonsgegevens. Dat geldt niet voor
40 nationaliteitsgegevens. Wel geldt daarvoor de reguliere bescherming van persoonsgegevens door de
41 AVG.

42
43 De algemene wettelijke grondslag voor de Belastingdienst om gegevens uit de BRP te ontvangen,
44 waaronder het persoonskenmerk nationaliteit, is gelegen in artikel 3.1 van de Wet basisregistratie
45 personen en artikel 37 van het ~~B~~Besluit basisregistratie personen en het Autorisatiebesluit
46 Belastingdienst, Rijksdienst voor Identiteitsgegevens. Zoals hierboven is aangegeven, volgen wij
47 onze ambtsvoorganger in zijn ~~keuze-beleidsmatige beslissing~~ om nationaliteit voortaan alleen nog
48 te gebruiken als hiervoor een expliciete wettelijke grondslag aanwezig is.

49
50 De Autoriteit Persoonsgegevens doet onderzoek of de Belastingdienst (bijzondere)
51 persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt mogelijk onrechtmatig verwerkt. Dat onderzoek
52 willen wij afwachten. Wij willen benadrukken dat wij onderscheid naar ras of etnische afkomst ten
53 strengste afkeuren. Het onderscheid maken op grond van nationaliteit achten wij zonder expliciete
54 wettelijke grondslag onwenselijk.

55
56 **92 DENK (O&P,)** De leden van de fractie van Denk vragen welke sancties er bestaan
57 er voor ambtenaren die beslissingen nemen, die tegen de wet ingaan en of deze sancties zijn
58 ingesteld.

59
60 Bij beslissingen die worden genomen in strijd met de wet kan sprake zijn van een
61 integriteitsschending, welke laatste een grondslag kan zijn voor het treffen van arbeidsrechtelijke

¹⁶ Zie bijvoorbeeld: Kamerstukken II, 2018-19, 31066, nr. 538.
¹⁷ Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 538.

maatregelen. Of daarvan sprake is, is afhankelijk van de concrete feiten en omstandigheden van het geval en kan niet in algemene zin worden beantwoord.

Bij integriteitsschendingen kan de werkgever die arbeidsrechtelijke maatregelen treffen die zijn neergelegd in hoofdstuk 15 van de cao Rijk 2020. De straffen die opgelegd kunnen worden zijn: een schriftelijke berisping, het verminderen van zogeheten individueel-keuze-budgetten, het maximaal vier jaar uitsluiten van een periodieke salarisverhoging, een verplaatsing naar een andere werkplek al dan niet met vergoeding van de kosten tot een gemaximeerd bedrag, een boete en het via de wettelijke mogelijkheden beëindigen van de arbeidsovereenkomst. Voormelde sancties gelden sinds de inwerkingtreding van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren per 1 januari 2020. Daarvoor golden de sancties en het kader zoals neergelegd in artikel 81 van het destijds geldende Algemeen Rijksambtenarenreglement. (Vermoedelijke) integriteitsschendingen worden binnen de Belastingdienst sinds 2013 in een specifiek programma geregistreerd conform rijks-brede richtlijnen. Vanaf 2019 wordt in een anonieme rapportage een beperkte omschrijving gegeven bij iedere (vermoedelijke) integriteitsschending, deze is op 3 juli jl. eveneens conform rijks-brede afspraken, op de website van het ministerie van Financiën openbaar gemaakt als bijlage bij het Jaarverslag Integriteit 2019. (Vermoedelijke) integriteitsschendingen worden binnen de Belastingdienst sinds 2013 in een specifiek programma (EHS) geregistreerd. Vanaf 2018 wordt in de anonieme rapportage gewerkt met een beperkte omschrijving bij een (vermoedelijke) integriteitsschending.

93 DENK De leden van de fractie van DENK vragen uitgesloten kan worden dat een dergelijke etnische profilering heeft plaatsgevonden bij de Belastingdienst/Toeslagen en daarbij specifiek ingaan op het gastouderbureau [] **UHB-Toeslagen -** []

Wij hebben op dit moment geen aanwijzingen dat er sprake is geweest van etnisch profileren door de Belastingdienst/Toeslagen ~~voor de periode tot en met 31 januari 2015 en voor de periode na 31 januari 2015~~, dus ook niet bij gastouderbureau [] in Eindhoven. Ook in het Advies inzake aangifteplicht op grond van artikel 162 Sv is opgemerkt dat de onderzochte documenten geen aanwijzingen bevatten op basis waarvan kan worden geconcludeerd dat er een redelijk vermoeden bestaat dat in het 'CAF 11-dossier', waar het gastouderbureau [] onderdeel van uitmaakt, een discriminatoir onderscheid is gemaakt op basis van ~~ras~~ **etniciteit**. Voor een volledig beeld van het verwerken van gegevens omtrent de tweede nationaliteit in het Toeslagen-verstrekkingensysteem en/of in het kader van de controle op de toeslagen voor kinderopvang wachten wij de resultaten van het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens af.

95 DENK (IV&D) [] De leden van de fractie van DenK vragen wanneer het onderzoeksrapport naar de Fraude Signalering Voorziening verwacht wordt.

Fase 1 van het onderzoeksrapport is op 10 juli 2020 met uw Kamer gedeeld.

100 DENK De leden van de fractie van DENK vragen of het klopt dat een (tweede) nationaliteit niet meer doorgegeven wordt vanuit het BRP sinds 31 januari 2015 en wat er is gebeurd met de gegevens over nationaliteit die de Belastingdienst van voor 31 januari 2015 heeft ontvangen vanuit het BRP **[CAP -** []

De BRP registreert bij nieuwe inschrijvingen per 6 januari 2014 geen tweede nationaliteit bij personen met een Nederlandse nationaliteit en geeft dit bij deze nieuw ingeschreven personen niet meer door aan afnemers zoals de Belastingdienst. Van alle in de BRP ingeschreven personen hebben de gemeenten uiterlijk 31 januari 2015 een eventuele andere geregistreerde nationaliteit "geschoond" bij personen met een Nederlandse nationaliteit. Vanaf 31 januari 2015 geeft de BRP dus inderdaad geen eventuele andere geregistreerde nationaliteit meer door wanneer die persoon (ook) de Nederlandse nationaliteit heeft.

Als sprake is van een Nederlandse nationaliteit in de BRP (naast een eventuele andere nationaliteit) wordt sinds 31 januari 2015 uitsluitend de Nederlandse nationaliteit doorgegeven. Bij personen die niet de Nederlandse nationaliteit hebben in de BRP en die op enig moment krijgen, wordt/(worden) de andere nationaliteit(en) verwijderd. Dit wordt met een vertraging van een dag verwerkt in het daartoe bestemde centrale systeem van de Belastingdienst. Daarbij wordt een einddatum geplaatst bij de andere nationaliteiten en blijft nog maar één nationaliteit over. Voor de tot 31 januari 2015 door de BRP verstrekte tweede nationaliteit bij personen met een Nederlandse nationaliteit geldt dat deze in de persoonsadministratie (BVR) van de Belastingdienst op 23 juli 2015 zijn geschoond.

Met opmerkingen [] **17: Aan CAP** []
[] klopt het dat tweede nationaliteit nog altijd voorkomt in BVR (volgens mij in 2019 nog in rond de 200 gevallen)?

Zo ja: hoe gaan we dit dan oplossen? En wat voor gevolgen had dit voor die 200 burgers? Aan CAP: klopt het dat tweede nationaliteit nog altijd voorkomt in BVR (volgens mij in 2019 nog in rond de 200 gevallen)?

Zo ja: hoe gaan we dit dan oplossen? En wat voor gevolgen had dit voor die 200 burgers?

heeft opmaak toegepast: Lettertype: 9 pt

1 In de periode tussen 31 januari 2015 en 23 juli 2015 leverde BVR dus nog wel informatie over
 2 tweede nationaliteiten (naast de Nederlandse nationaliteit) aan de Belastingdienst. Deze informatie
 3 is in de periode tussen januari en juli 2015 ook aan de selectieregel voor voorlopige aanslagen.
 4 Daarmee is de volgende passage uit onze brief van 11 mei 2020 onjuist: "van 2012 t/m eind
 5 januari 2015 werden beide (indien aanwezig) nationaliteiten doorgegeven vanuit de BRP en in de
 6 selectieregel gebruikt (naast vier andere criteria)".¹⁷ De reikwijdte van deze constatering zal nader
 7 worden bekeken in de maatregelen en het verdere onderzoek die zijn aangekondigd in onze brief
 8 van 10 juli jongstleden over FSV. volledig de passagede tweede nationaliteit niet meer gebruikt
 9 sinds de BRP deze gegevens niet meer verstrekt, geen informatie over tweede nationaliteiten
 10 konden meewegen. Het gebruik van (tweede) nationaliteiten door de Belastingdienst zal ook
 11 meelopen in het onderzoek, dat wij hebben aangekondigd in onze brief van 10 juli 2020 over FSV.
 12 Overigens kunnen bij niet-Nederlanders wel maximaal 2 (actuele) nationaliteiten geregistreerd
 13 worden in BvR. Deze zijn altijd afkomstig uit de Basisregistratie Personen.

14
 15 Tot slot kan het door mutatieproblemen nog voorkomen dat er in BVR bij specifieke personen nog
 16 tweede nationaliteiten zijn opgenomen. In 2019 ging het hier om ongeveer 200 personen, in
 17 samenspraak met . Wanneer dit geconstateerd wordt, dan worden in samenspraak met gemeenten
 18 en de BRP zijn stappen gezet om de tweede nationaliteit uit BVR te halen. Hierdoor is dit aantal zijn
 19 deze 200 personen teruggebracht tot één persoon voor wie ook in de BRP nog een tweede
 20 nationaliteit staat geregistreerd naast de Nederlandse nationaliteit. Dit is bekend bij de BRP bij de
 21 BRP is deze persoon bekend en dit wordt daar uitgezocht. Voor zover de Belastingdienst kan
 22 nagaan, hebben deze mutatieproblemen in 2019 geen gevolgen gehad voor burgers.

heeft opmaak toegepast: Niet Markeren

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

Met opmerkingen (18): PM nog afstemmen met contactpersoon die over BRP gaat.

¹⁷ Kamerstukken II, 2019-20, 31 066, nr. 637, blz. 3.

heeft opmaak toegepast: Lettertype: 7 pt

heeft opmaak toegepast: Lettertype: 7 pt